

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ**

УХВАЛЕНО

Вченою радою Інституту соціології НАН України
«28» травня 2024 р.
Протокол № 5

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ**

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	054 Соціологія
освітній рівень	третій освітньо-науковий (PhD доктор філософії)
освітньо-наукова програма	Соціологія
вид дисципліни	Вибіркова

Форма навчання	денна
Рік навчання	1
Навчальний рік	2023/2024
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	2
Загальна кількість годин	60
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: д.соц.н. Соболева Н.І.

КИЇВ – 2024

Розробник:

Соболева Н. І., доктор соціологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу соціальної психології

РЕКОМЕНДОВАНО:

Випусковим відділом Інституту соціології НАН України
Протокол № 4 від «14» травня 2024 р.

Завідувач випусковим відділом

Л.Г.Скокова

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-наукової програми «Соціологія»

О.Г.Злобіна

1. Мета навчальної дисципліни «Соціологія суб'єктивної реальності» – дати аспірантам знання щодо місця суб'єктивної реальності в структурі соціального світу, особливостей феноменів суб'єктивної реальності в її соціопсихічних, соціальних та соціокультурних вимірах, сприяти творчому використанню набутих знань в науково-дослідницькій, навчально-педагогічній та інших сферах діяльності, необхідних для ефективної дослідницької роботи у поліпарадигмальному міждисциплінарному науковому просторі.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

Знати

- мати загальні знання щодо наукової термінології й основних методів та принципів наукових досліджень;
- розуміти роль соціальних факторів і соціальних інститутів в житті суспільства і особистості та взаємообумовленість соціальних явищ і процесів.

Вміти

- працювати з джерелами різного типу, вести пошук, накопичення та обробку наукової інформації;

Володіти елементарними навичками

- наукової комунікації та ведення наукових дискусій і обговорень;
- критичного аналізу наукової літератури, зокрема й англомовної;

3. Анотація - дисципліна «Соціологія суб'єктивної реальності» належить до вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки аспіранта.

Вивчення дисципліни спрямоване на професійний розвиток аспіранта, формування ефективних навичок дослідження сучасного соціуму, оволодіння концептуальним та методологічним апаратом сучасної соціології, застосування його до аналізу актуальних соціальних феноменів та проблем.

Особлива увага приділяється аналізу суб'єктивних чинників суспільних трансформацій та процесів конструювання суб'єктом свого життєвого світу, що потребує особливої методології соціологічного теоретизування. Дисципліна націлена на формування поглибленого розуміння соціальних процесів у сучасному суспільстві та активної громадянської позиції дослідника, сприяє не лише професійному, а й особистісному розвитку аспіранта, розвиває критичність та креативність мислення, стимулює до пошуків нестандартних рішень при вирішенні дослідницьких проблем. Вивчення матеріалів даного курсу сприятиме формуванню у аспірантів наукового світогляду, підвищить їх загальноосвітній та культурний рівень, а відповідно, і рівень фахової підготовки.

Курс включає лекційну складову, практичні заняття (семінари), індивідуальні письмові роботи та підготовку аспірантами наприкінці навчання есе по проблематиці курсу.

4. Завдання (навчальні цілі): поглиблення знань аспірантів щодо сучасних методологічних трендів у соціології; оволодіння аспірантами основами методології досліджень процесів соціального конструювання соціальної реальності.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- надати знання про епістемологічні перспективи вивчення суб'єктивної реальності;
- сформуванню навички комплексної дослідницької роботи, яка поєднує проблемно-орієнтовані, теоретичні, методологічні та практичні виміри та орієнтована на евристику і застосування аналітичної оптики сучасного теоретичного синтезу при поясненні феномена суб'єктивної реальності в соціопсихічних, соціальних та соціокультурних вимірах;

– оволодіти методами аналізу суб'єктивних чинників суспільних трансформацій та процесів конструювання суб'єктом свого життєвого світу на основі опанування новітніх концептуалізацій та принципів отримання нового знання у соціологічній науці.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	2	3	4	5
ЗК01	Вміти застосовувати концептуальні та методологічні знання для дослідження конструювання суб'єктивної соціальної реальності в предметному полі соціології з врахуванням міждисциплінарних впливів.	<i>Лекції, семінари, самостійна робота за темами: Теми 5–6.</i>	Поточний контроль, доповіді за темою семінарського заняття, участь у індивідуально-груповому обговоренні, оцінка індивідуального письмового завдання.	15
ЗК02	Вміти використовувати сучасні загальнонаукові і спеціальні методи аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій та методологій вивчення соціальної реальності.	<i>Лекції, самостійна робота за темами: Теми 1–3.</i>	Поточний контроль, участь у дискусійній частині лекції, оцінка індивідуального письмового завдання.	10
ЗК04	Вміти структурувати та критичного аналізувати існуючий теоретичний та емпіричний доробок дослідників проблеми суб'єктивної реальності з дотриманням принципів належної академічної і професійної доброчесності.	<i>Індивідуальні письмові завдання, самостійна робота за темами, підсумкове есе Теми 1– 6.</i>	Поточний контроль, оцінка індивідуального письмового завдання. Підсумковий контроль, оцінка підсумкового есе	15
СК01	Вміти практично застосовувати набуті соціологічні знання до аналізу процесів конструювання суб'єктивної соціальної реальності, дослідження образу Я та образу світу, пропонувати власні підходи до аналізу повсякдення та життєвого світу	<i>Семінари, індивідуальні письмові завдання, самостійна робота за темами: Теми 5–6</i>	Поточний контроль, доповіді за темою семінарського заняття, участь у індивідуально-груповому обговоренні, оцінка індивідуального	10

			письмового завдання.	
СК02	Вміти вільно дискутувати та обговорювати з колегами результати досліджень, наукові та прикладні проблеми дослідження суб'єктивної соціальної реальності	<i>Семінари, самостійна робота за темами: Теми 4- 6.</i>	Поточний контроль, доповіді за темою семінарського заняття, участь у індивідуально-груповому обговоренні,	10
СК04	Знати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних та теоретичних досліджень життєвого світу, сфери повсякденної реальності та вміти доступно і фахово донести відповідну інформацію до слухачів.	<i>Лекції, семінари, самостійна робота за темами: Теми 1-6.</i>	Поточний контроль, участь у дискусійній частині лекції, доповіді за темою семінарського заняття, участь у індивідуально-груповому обговоренні, оцінка індивідуального письмового завдання.	10
СК05	Вміти визначати перспективні напрями наукових досліджень у сфері соціології суб'єктивної реальності, формулювати наукові проблеми, актуальні для конструювання образу Я та образу світу в сучасному українському суспільстві.	<i>Лекції, семінари, самостійна робота за темами: Теми 1, 5, 6.</i>	Поточний контроль, участь у дискусійній частині лекції, доповіді за темою семінарського заняття, участь у індивідуально-груповому обговоренні,	10
СК06	Самостійно працювати над дослідницьким проектом, розвивати нові ідеї в актуальних контекстах дослідження конструювання суб'єктивної соціальної реальності	<i>Підсумкове есе за проблематикою курсу, самостійна робота Теми 1-6</i>	Підсумковий контроль, оцінка підсумкового есе	10
СК07	Розуміти епістемологічні перспективи вивчення суб'єктивної реальності, вміти виявляти та ставити проблеми дослідницького характеру щодо особливостей її конструювання в сучасних реаліях українського соціуму	<i>Лекції, семінари, самостійна робота за темами: Теми 2, 3, 5.</i>	Поточний контроль, участь у дискусійній частині лекції, доповіді за темою семінарського заняття, участь у	10

			індивідуально-груповому обговоренні	
--	--	--	-------------------------------------	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання	Компетентності						
	Загальні компетентності			Спеціальні (фахові, предметні) компетентності			
РН03 Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми соціології з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.	ЗК01	ЗК02	ЗК04	СК02	СК05	СК06	СК07
РН06 Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.	ЗК01			СК01	СК04	СК06	СК07

7. Схема нарахування балів та формування оцінки.

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Участь у дискусійній частині лекції	2	Активна участь, аргументовані, змістовні судження і зауваження
	1	Фрагментарна участь у дискусії
	0	Відсутність на лекції
Участь у дискусії, в обговоренні виступів колег на семінарському занятті	2	Активна участь у дискусіях; фахова постановка питань, аргументовані і логічні зауваження
	1	Фрагментарна участь, окремі репліки, запитання
	0	Відсутність на семінарському занятті
Доповіді за темою семінарського заняття	9-10	Доповідь підготовлена і презентовано вчасно. Високий рівень фахових компетентностей.
	6-8	Доповідь підготована і презентовано вчасно. Високий рівень опанування матеріалу, повністю досягнуті поставлені завдання
	1-5	Доповідь підготовлена, проте наявні неточності і пробіли знань.

	0	Доповідь не підготовлено.
Індивідуальне письмове завдання за темою семінарського заняття	7-8	Письмове завдання представлено вчасно. Високий рівень опанування матеріалу, повністю досягнуті поставлені завдання
	5-7	Письмове завдання підготовлено вчасно, проте наявні неточності і пробіли знань.
	1-4	Письмове завдання підготовлено проте тема розкрита поверхово і з помилками
	0	Письмове завдання не підготовлено
Підготовка і презентація есе по проблематиці курсу.	18-20	Роботу представлено вчасно. Високий рівень оволодіння теоретико-методологічними засадами виконання завдання, поставлені мета і завдання вирішуються чітко та послідовно.
	10-17	Роботу представлено вчасно. Продемонстровано певний рівень оволодіння теоретико-методологічними засадами виконання завдання, але викладу і презентації не вистачає чіткості та послідовності.
	1-9	Робота має суттєві недоліки - поставлені завдання не вирішені, автор припускається неточностей і помилок. Переважають загальні фрази замість змістовного викладу
	0	Завдання не виконано у визначений викладачем термін без поважних причин або виконане з порушенням норм академічної доброчесності.

При викладанні дисципліни використовуються наступні методи контролю знань аспірантів:

- усний контроль (опитування – індивідуальні або фронтальні, колоквіуми, дискусії, круглі столи, захист виконаних робіт);
- письмовий контроль (письмові контрольні роботи, виконання індивідуальних завдань – залежно від змісту дисципліни і передбачених робочою програмою завдань);
- самоконтроль знань аспірантів і взаємоконтроль.

Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на практичних заняттях шляхом оцінювання індивідуальних завдань, есе, презентацій.

Об'єктом оцінювання знань аспірантів є програмний матеріал навчальної дисципліни, який перевіряється під час поточного і підсумкового контролю з метою встановлення рівня і якості засвоєння знань, формування необхідних для майбутньої професійної діяльності навичок і вмінь.

Поточний контроль передбачає оцінювання успішності студентів під час аудиторних (семінарських, практичних, індивідуальних) занять та виконання ними окремих індивідуальних завдань. При поточному контролі оцінюється: активність роботи аспірантів на семінарських або практичних заняттях, результати виконання ними індивідуальних завдань, контрольних робіт, розв'язання практичних задач, якість підготовлених студентами рефератів або тематичних повідомлень;

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу.

Дискусія (від лат. *discussio* – дослідження, розбір) – вид самостійної роботи аспірантів, під час якої відбувається колективне обговорення певного суперечливого питання або проблеми з метою виявлення їх сутності, протиріч, наукової трактовки, шляхів подолання. Модель навчання у формі дискусії сприяє формуванню таких важливих навичок, як аргументація, аналіз, виявлення причинно-наслідкових і міжпредметних зв'язків, комунікативних здібностей. Крім того, регулярна участь у диспутах виховує культуру публічних виступів.

Форми самостійної роботи:

- підготовка до семінарських занять;
- самостійне вивчення додаткової літератури;
- робота з інформаційними ресурсами;
- підготовка до розгляду індивідуальних практичних дослідницьких завдань;
- підготовка есе по проблематиці курсу;

Написання есе. Це форма наукової роботи аспіранта, де він повинен не просто викладати власні думки з обраної теми, але й спиратися на наявні в науковій літературі концепції, теорії, погляди вчених. Структура есе, як правило, довільна. В есе все повинно відповідати особистим устремлінням автора: форма викладу, стиль, композиційна побудова, висновки, своя лінія, логіка. Разом з цим, бажано, щоб есе мало визначену структуру й було оформлене як наукова праця – з титульним аркушем, планом, посиланнями на літературу в тексті.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання у формі ЗАЛКУ:

Семестровий контроль проводиться у формі заліку з урахуванням накопичення балів за поточним контролем.

Залік – виставляється за результатами роботи аспіранта впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів.

7.2 Організація оцінювання: *(обов'язково зазначається порядок організації передбачених робочою навчальною програмою форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіку оцінювання).*

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Форми оцінювання	Кількість	Максимум балів	Разом
Частина перша			
Участь у дискусійній частині лекції	6	2	12
Доповіді за темою семінарського заняття	3	10	30
Індивідуальне письмове завдання за темою семінарського заняття	4	8	32
Участь у дискусії, в обговоренні виступів колег на семінарському занятті	3	2	6
Підготовка і презентація есе по проблематиці курсу		1	20
ВСЬОГО			100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни «Соціологія суб'єктивної реальності»

Тематичний план занять з дисципліни «Соціологія суб'єктивної реальності»

№ з/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Сам. робота
1	Тема 1. Суб'єктивна реальність як предмет соціологічної рефлексії (теоретичні та методологічні проблеми).	2	—	6
2	Тема 2. Епістемологічні перспективи вивчення суб'єктивної реальності.	2	—	6
3	Тема 3. Світ символічної реальності на перетині теоретичних парадигм.	2	—	8
4	Тема 4. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність.	—	2	8
5	Тема 5. Феномени суб'єктивної реальності в соціопсихічних, соціальних та соціокультурних вимірах.	—	4	8
6	Тема 6. Становлення образу Я та образу світу як феноменів суб'єктивної реальності.	—	4	8
Разом за дисципліною 60 годин		6	10	44

Загальний обсяг 60 год, в тому числі (вибрати необхідне):

Лекцій – **6 год**.

Семінари – **10 год**.

Самостійна робота – **44 год**.

Зміст навчальної дисципліни «Соціологія суб'єктивної реальності»

№ з/п	Номер і назва теми	Кількість годин	
		структура	Література
1	Тема 1. Суб'єктивна реальність як предмет соціологічної рефлексії (теоретичні та методологічні проблеми).	1. Особистість у системі соціальних зв'язків. 2. Життєвий світ особистості як складна просторово-часова реальність. 3. Проблема особистісної суб'єктності в координатах зовнішніх та внутрішніх трансформацій.	19, 1, 2, 7, 10, 12, 13, 18, 32, 36, 46, 49, 55
2	Тема 2. Епістемологічні перспективи вивчення суб'єктивної реальності.	1. Суспільство як суб'єктивна реальність. 2. Соціальне конструювання реальності і історія повсякденності. 3. Повсякденність: методологія та методика дослідження.	20, 8, 12, 18, 21, 23, 42, 52, 56
3	Тема 3. Світ символічної реальності на перетині теоретичних парадигм.	1. Буття людини як єдність об'єктивної і суб'єктивної реальності. 2. Стиль життя як соціологічна категорія та відображення суб'єктивної реальності. 3. Цінності і смисли людського буття (сучасні інтерпретації).	6, 9, 18, 21, 24, 54, 59
4	Тема 4. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність.	1. Концепт життєвого світу. 2. Життєвий світ особистості як простір реальної життєдіяльності індивіда й як суб'єктивна картина його життєвого світу. 3. Життєві світи людини.	5, 6, 14, 17, 22, 30,
5	Тема 5. Феномени суб'єктивної реальності в соціопсихічних, соціальних та соціокультурних вимірах.	1. Суб'єктивна і інтерсуб'єктивна реальність. 2. Повсякденність як соціологічна категорія та феномен суспільного життя. 3. Багатомірність повсякдення у контексті життєвого світу.	4, 6, 14, 15, 17, 37, 38, 40, 43, 47, 50
6	Тема 6. Становлення образу Я та образу світу як феноменів суб'єктивної реальності.	1. Образно-символічне сприйняття соціального простору життя. 2. Роль Я-концепцій в особистісному самовизначенні. 3. Життєвий світ як особистісний досвід життєпроживання людини.	5, 11, 16, 17, 25, 57, 58, 61
Підсумковий контроль			Залік

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Бурдье П. Вакан Л. Рефлексивна соціологія. Київ: Медуза. 2015.
2. Гіденс Е. Соціологія: пер. з англ. – К.: Аттика, 1999.
3. Головка В. "Риба та м'ясо" історії повсякденності: теоретичні засади напряду / Головка В. // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - 2007. - 17. - С. 87-101. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/pro_2007_17_87
4. Злобіна О. Особистість як суб'єкт соціальних змін – К.: Ін-т соціології НАН України, 2004.

5. Злобіна О.Г., Мартинюк І.О., Соболева Н. І., Тихонович В.О. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність. - К.: ІС НАНУ, 2004.
6. Злобіна О., Тихонович В. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. – К.: Стилос, 2001.
7. Кузь О. М. Репрезентації суб'єктності в постсучасності: – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М.: ІНЖЕК, 2010.
8. Леш С. Соціологія постмодернізму / Пер. з англ. Ю.Олійник. – Л.: Кальварія, 2003.
9. Лукман Т. Герменевтика як соціологічна парадигма? // Соціальні процеси на рубежі століть: феноменологічна перспектива. М.: МДІМВ, 2000.
10. Мід Джордж Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. – К., 2000.
11. Рикер П. Сам як інший. — К.: Дух і літера, 2002.
12. Соболева Н.І. Соціологія суб'єктивної реальності. – К.: Інститут соціології НАН України, 2002.
13. Соболевська М. Рефлексивні процеси в сучасній теоретичній соціології: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2020.
14. Сохань Л. Життєвий простір і життєвий світ особистості // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 1. – С. 190-201.
15. Соціальна регуляція поведінки в умовах суспільної нестабільності / За ред. О.Злобіної. – К.: ІС НАНУ, 2013.
16. Соціальний ареал життя особистості / За ред. М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2005.
17. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К.: Либідь, 2003
18. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства: підручник / пер. з пол. Львів: Колір ПРО, 2020.
19. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. – К.: Український центр духовної культури, 2004.
20. Berger, P. L., Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality. A Treatise on sociology of Knowledge*. Penguin Books.
21. Ferguson H. *Phenomenological Sociology: Insight and Experience in Modern Society*. London: Sage Publications, 2006.
22. Wealington B.L., Cunninham C.J.L., Pittenger D.J. *Restarch methods for the behavioral and social sciences*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2010.

Додаткова:

23. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Пер. з фр. Г. Філіпчука. – К.: Юніверс, 2004.
24. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть. – Львів: Кальварія, 2004.
25. Борішевський М. Й. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності. – К.: Академвидав, 2010.
26. Бурлачук В., Танчер В. Символ і симулякр. Концепція символу в соціології постмодерну розвитку. *Соціологія: Теорія, методи, маркетинг.* — 2004. — № 1. — С.15–29.
27. Вебер М. Господарство і суспільство. Нариси соціології розуміння [Пер. з нім. Миколи Кушніра]. – К.: Вид. дім «Всесвіт», 2012.
28. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. — К.: Основи, 1994.
29. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. — К.: Основи, 1998.
30. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: Дослідження, категорії, громадянське суспільство. – Львів: Літопис, 2000.

31. *Гантінгтон С.* Політичний порядок у мінливих суспільствах. – Київ: Наш формат, 2020.
32. *Гіденс Э.* Соціологія. - К.: Основи, 1999.
33. Глобальні модерності / За ред. М.Фезерстоуна, С.Леша, Р.Робертсона; Пер. з англ. Т.Цимбал. – К.: Ніка-Центр, 2008.
34. *Головаха Є.* Соціологічне знання: специфіка, критерії науковості та перспектива розвитку. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* 2004. № 1. С. 5-14.
35. *Головаха Є., Панина Н.* Основні етапи і тенденції трансформації українського суспільства: від перебудови до «помаранчевої революції». *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* – 2006. – № 2. – С. 32-51.
36. *Громов А.И., Мацкевич А.Ю.* Западная теоретическая социология. Формальная социология Г.Зиммеля [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://society.polbu.ru/gromov_sociology.
37. *Донченко О., Романенко Ю.* Архетипи соціального життя і політика: Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення. — К.: Либідь, 2002.
38. *Дюркгайм Е.* Самогубство: Соціологічне дослідження. – К.: Основи, 1998.
39. *Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С.Біскуп, О.С. Морщакова.* Київ: Видавництво Ліра-К, 2019.
40. *Злобіна О.* Особистісна складова суспільних змін: соціологічний контекст. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* – 2003. – № 3. – С. 32-45.
41. *Зубарев О.С.* Концепт «життєвого світу» в історико-соціологічній ретроспективі (теоретико-методологічні підходи другої половини ХХ століття). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2015, № 1148, С. 21–29.
42. *Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології.* Колективна монографія / В. Ворона, В. Казаков, Н. Отрешко, В. Пилипенко, В. Резнік, В. Степаненко; за заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022.
43. *Культура – суспільство – особистість: Навчальний посібник / За ред. Л.Скокової.* – К., 2006.
44. *Малес Л.* Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології. – К.: КІС, 2011.
45. *Мартен Д., Мецжер Ж.-Л., П'єр Ф.* Метаморфози світу: Соціологія глобалізації; Пер. з фр. Є. Марічева. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2005.
46. *Мельников А.* Екзистенціальний поворот у сучасній соціології. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг: наук.-теорет. часопис.* – 2011. – N 2. – С. 160-163
47. *Мельников А.* Можливості дослідження ціннісно-нормативних трансформацій українського суспільства з позиції екзистенціальної соціології // *Соціологія : теорія, методи, маркетинг.* – 2013. – № 2. – С. 52-72.
48. *Мертон Р.* Про історію та систематику соціологічної теорії // *Філософська і соціологічна думка.* – 1996. – № 7–8.
49. *Пилипенко В., Привалов Ю., Щербина В.* Суб'єктивний компонент в соціологічному познанні. — К.: Стилос, 2000.
50. *Поведінкові стратегії населення як чинник модернізації (досвід емпіричного дослідження) / За ред. О.Злобіної.* – К. : ІС НАНУ, 2012.
51. *Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання.* Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання», 18- 19 квітня 2019 р., (м. Київ) / Наукове видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка [під ред. к. ф.- м. н. Горбачика А. П., д. соц. н. Куценко О. Д., д. соц. н. Судакова В. І., д. соц. н. Мазурика О. В. д. соц. н. Петрушиної Т. О. к. ф.-м. н. Сидорова М. В.-С.]. – К.: Логос, 2019.

53. Ручка А. О. Курс історії теоретичної соціології: посіб. / А. О. Ручка, В. В. Танчер. – К., 1995.
54. Савельєв Ю. Соціологія в пошуках сутності сучасності: систематизація теорій суспільства модерну і модернізації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг: наук.-теорет. часопис. – 2012. – № 3. – С. 45-67.
55. Смелзер Н. Проблеми соціології. Георг-Зімелівські лекції, 1995. Львів: Кальварія, 2003.
56. Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії в сучасній соціології: Навчальний посібник. – К., 2010.
57. Сорока Ю. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого. – Х.: ХНУ імені В. Н.Каразіна, 2012.
58. Соціальні структури і особистість: дослідження Мелвіна Л.Кона і його співпрацівників / Пер. з англ. за наук. ред. В.Хмелька. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2007.
59. Соціологічна теорія : традиції та сучасність : Курс лекцій : Навчальний посібник (В. Тарасенко, В. Танчер, А. Ручка. – К. : НАН України; Ін-т соціології; Вища школа соціології при ІС НАН України, 2007.
60. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навч. словник-довідник / За ред.. В.Пічі. – Львів.: 2002.
61. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник /за наук.ред. Ю.Ф. Пачковського. Київ: «Каравела», 2020.
62. Теорія та практика соціологічних досліджень: соціологія та психологія: Навчальний посібник/Упорядники: Г.Б.Черушева, В.В.Турбан, В.В.Бушанський. За заг ред. Г.Б.Черушевої. – К.: "Видавництво Дельта", 2011.

10. Додаткові ресурси (за наявності):

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкриті) на яких розміщено додаткову інформацію щодо дисципліни — приклади контрольних і екзаменаційних завдань, тематика рефератів, методичні вказівки по виконанню лабораторних робіт, тощо)

1. Довідково-інформаційний портал Sociosite: www.sociosite.net
2. Інформаційний і пошуковий портал з соціальних наук Social Science Hub: www.sshub.com
3. Socioland: www.sozioland.de
4. Міжнародна база даних ЮНЕСКО з соціальних наук (інституції, персоналії) DARE: www.databases.unesco.org/dare/form.shtml
5. Бази даних наукової періодики і книг: www.jstor.org; www.proquestdirect.com; www.ebsco.com
6. www.sau.kiev.ua – офіційний сайт соціологічної асоціації України (устав САУ, кодекс професійної етики соціолога, указ президента про розвиток соціологічної науки).
7. <https://www.annualreviews.org/loi/soc> Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА) – “Annual Review of Sociology”
8. <https://i-soc.com.ua/> (Домашня сторінка Інституту соціології НАН України)
9. <https://i-soc.com.ua/ua/edition/publications> публікації співробітників Інституту соціології НАН України, Київ
10. <http://socio.karazin.ua/navchannya/elektronna-biblioteka> Соціологічний факультет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (електронна бібліотека, тексти публікацій)
11. https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php Бібліотека Гумер – соціологія
12. <https://sau.in.ua/> Портал Соціологічної асоціації України (САУ)

13. <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia> дослідження
Разумков центр
14. <https://sociology.ukma.edu.ua/read/> Читанка НАУКМА
15. <https://www.uisr.org.ua/> Український Інститут соціальних досліджень імені
Олександра Яременка
16. <https://ratinggroup.ua/research/ukraine/> Соціологічна група РЕЙТИНГ
17. www.ebsco.com Базы даних наукової періодики і книг: www.jstor.org;
www.proquestdirect.com